

მრეწველობის განვითარების პარადიგმები და საქართველო
გლობალურ ეკონომიკურ კონტექსტში
Industrial development paradigms and Georgia in the global
economic context

ინგა გიგაური - ბიზნეს ადმინისტრირების აკადემიური დოქტორი, სტუ
Inga Gigauri – PHD of Business Administration GTU
i.gigauri@gtu.ge

იულია თედეევი - ბიზნეს ადმინისტრირების აკადემიური დოქტორი, სტუ
Yulia Tedeev – PHD of Business Administration GTU
irma.ted@mail.ru

რეზიუმე: სამრეწველო კომპლექსის თანამედროვე მოთხოვნების დონეზე განვითარება ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას უნდა წარმოადგენდეს, რადგან სწორედ მრეწველობა არის ეკონომიკური ძლიერებისა და ეროვნული უშიშროების საფუძველი. ამ ამოცანის გადაწყვეტის საქმეში დიდი როლი ენიჭება სამრეწველო პოლიტიკის ჩამოყალიბებას გრძელვადიანი პერიოდისათვის და საქართველოს როგორც ევროპული ოჯახის ერთ-ერთი წევრი ქვეყნის ნიშა ადგილის დამკვიდრებას გლობალურ ეკონომიკურ სივრცეში. საჭიროა ეკონომიკური ზრდის ახალი მოდელი, ეს ნიშნავს პროდუქციის შექმნას იმ სექტორებში, რომელსაც საექსპორტო პოტენციალი აქვს, დამყარებული იქნება წარმოების მაღალ ტექნოლოგიურ განვითარებაზე და კონკურენციას გაუწევს იმპორტირებულ პროდუქციას ამისათვის აუცილებელია შევცვალოთ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ვექტორი, რათა მომხმარებელი ქვეყნიდან გარდავიქმნათ მწარმოებელ ქვეყნად. დღეს როგორც არასდროს გვესაჭიროება ეკონომიკური უსაფრთხოების სახელმწიფო სტრატეგია, ჩრდილოვანი ეკონომიკის დეკრიმინალიზაცია, მოსახლეობის ადამიანისეული კაპიტალის ათვისება -რეალიზაცია და ქვეყნის რესურსების(ბუნებრივი, ფინანსური, ტექნიკური, შრომითი, მატერიალური) მიზნობრივად და რაციონალურად გამოყენება საბაზრო ეკონომიკის სხვა ფუძემდებლურ პრინციპებთან ერთად.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური უსაფრთხოება, სამრეწველო-საინვესტიციო პოლიტიკა, თვითკმარი ეკონომიკა,

Abstract: Development of the industrial complex at the modern requirements level should be one of the main directions of arbitrary country economic policy, because it represents industry that is the basis of economic strength and national security. In the solution of this task, a great role is played by the formation of long term industrial policy and the establishment of a niche for Georgia as one of the members of the European family in the global economic space. A new model of economic growth is needed that means creating products in sectors that have export potential, will be based on high technological development of production and will compete with imported products. Currently, as never before, we need a state strategy of economic security, decriminalization of the shadow economy, misappropriation of human capital of the population and purposeful and rational application of the country's resources (natural, financial, technical, labor, material) along with other basic principles of market economy.

Keywords: Economic security, industrial and investment policy,, Self-sufficient economy,

შესავალი. დღეს, გლობალური პროცესებიდან გამომდინარე სულ უფრო მეტად აქტუალური ხდება საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების გაფართოება და საგარეო კავშირების განმტკიცება. გაღრმავებას ხელი უნდა შეუწყოს ჩვენი ეროვნული დარგების მართვის სისტემის რეორგანიზაციამ, წარმოების საშუალებების განსახელმწიფოებრიობამ, ეკონომიკის რესტრუქტურიზაციამ. აღნიშნული მოვლენების განხორციელებაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ეროვნული მეურნეობის წამყვან დარგს-მრეწველობას.

შედარებისათვის პარალელებს თუ გავავლებთ, დავინახავთ რომ არც თუ შორეულ წარსულში გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოსათვის ქვეყნის ბიუჯეტის ფორმირებაში მრეწველობის წილი 50%-ზე მეტს შეადგენდა. მასზე მოდიოდა საქართველოს ეროვნული შემოსავლის 36.7%. ჩვენს ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის 70%-ზე მეტი გადიოდა პოსტსაბჭოთა და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში. უპირატესად მეცნიერებატევადი დარგების განვითარებისათვის შექმნილი იყო შესაბამისი სამეცნიერო-კვლევითი-საპროექტო ინსტიტუტები და საკონსტრუქტორო ბიუროები. სამრეწველო

საწარმოები სერიულად უშვებდნენ მაგისტრალურ ელმავლებს, სატვირთო ავტომობილებს, თვითმფრინავებს, ელექტრონულ-გამოთვლითი ტექნიკის და ავტომატური მართვის სისტემების დანადგარებს და სხვა. მეურნეობრიობის ძველი სისტემის ლიკვიდაციამ უმძიმეს მდგომარეობაში ჩააყენა ქვეყნის ეკონომიკა და განსაკუთრებით მისი ხერხემალი-მრეწველობა. საბაზრო ურთიერთობებზე გადასვლის პერიოდში მრეწველობაში ხდებოდა დიდი საწარმოების რესტრუქტურიზაცია და მცირე ბიზნესის განვითარება, რამაც ხელი შეუწყო ახალი მცირე სამრეწველო საწარმოების ამოქმედებას. ამან განაპირობა საწარმოთა რიცხვის ზრდა, რასაც ადასტურებს შემდეგი მაჩვენებლები: თუ 1990 წელს მრეწველობაში მოქმედებდა 1368 საწარმო, 1996 წლიდან მათი რაოდენობა მკვეთრად გაიზარდა და 2004 წელს 3257 შეადგინა. დღეის მდგომარეობით კი ეს რაოდენობა თითქმის 10-ჯერ შემცირებულია. უკანასკნელ პერიოდში საქართველოში რეალური ეკონომიკის, განსაკუთრებით ქვეყნის ტრადიციული დარგების (სოფლის მეურნეობა, ტყის მეურნეობა, მრეწველობა) ადგილი საბანკო და საფინანსო ინსტიტუტებმა დაიკავა. შესაბამისად დაეცა ამ დარგების მწარმოებლურობა, მომრავლდა ფინანსისტი სპეკულანტები, რომლებიც შემოსავალს ვალუტების კურსებს შორის სხვაობით იღებენ. ასეთ სიტუაციაში ქვეყანაში ვერც რეალური სექტორი განვითარდა და ვერც ფინანსური ბაზარი. ქვეყნის ეკონომიკის განვითარება წარმოუდგენელია სწორი სამრეწველო და საინვესტიციო პოლიტიკის განხორციელების გარეშე.

ინვესტიციების უკმარისობის მიზეზით პრაქტიკულად არ ამოქმედებულა ქვეყანაში რიგი დარგების საწარმოები სამთომომპოვებელ, კვების, მსუბუქი, მანქანათმშენებლობის, რადიოელექტრონული მრეწველობის სისტემაში. ასეთ პირობებში, მით უფრო მაშინ, როდესაც ამ ყველაფერს დაერთო პანდემიის კრიზისით გამოწვეული ეკონომიკური რეცესიაც, გამოიწვია წარმოების პარალიზება. დაკარგულია არა მარტო საგარეო, არამედ შიდა ბაზრის ისეთი სეგმენტებიც, სადაც იგი ადრე ტრადიციულად დომინირებდა. საქართველოს მრეწველობის განვითარების პროცესს თუ

დავაკვირდებით, აღსანიშნავია, რომ გასული საუკუნის 90- იანი წლებიდან, გარკვეულ დონეს მიაღწია, კერძოდ, საქართველოს მშპ-ში, 2016 წლის მონაცემებით, განსაკუთრებული ხვედრითი წილი უკავია მრეწველობას, 25,1 % და მშენებლობას-11,7%. მრეწველობის ქვესექტორების მიხედვით, უმეტესად განვითარებულია ფოლადის, მარგანე- ცის, ფეროშენადნოების, ცემენტის, მატარებლის ვაგონების, თვითმფრინავების ნაწილებისა სხვა მეტალშემცვლელი პროდუქციის წარმოება. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენს ქვეყანაში ჩატარდა პრივატიზაციის პროცესები და მოხდა სამრეწველო საწარმოთა დიდი ნაწილს აქციონირება, მრეწველობის განვითარების ტენდენცია საგრძნობ გაუმჯობესებას არ განიცდის. ამიტომ აუცილებელია ამ მხრივ მნიშვნელოვანი ნაბიჯების გადადგმა. ინტელექტუალური ტვინების გადინების პროცესმა სერიოზული პრობლემები შეუქმნა მაღალტექნოლოგიური საწარმოების რეაბილიტაციას. ამას დაემატა პანდემიის შედეგად უმრავლეს საწარმოო თუ კერძო სექტორში დასაქმებულთა შემცირება და უმუშევრობის ზრდა, რაც მძიმე ტვირთად აწევბა ჩვენს ისედაც რეანიმაციულ მდგომარეობაში მყოფ ეკონომიკას, ფაქტობრივად სანამ პანდემია მსოფლიოს გლობალური გამოწვევაა, ჩვენი ეკონომიკაც მისი მძევალი იქნება. იმ პირობებში, როდესაც იკლო თითქმის ყველა სექტორში ინვესტიციების შემოდინების პროცესმა და ქვეყნის

საგარეო ვალი მშპ-ს კრიტიკულ ზღვარს 60%-ს გადასცდა და ეკონომიკური ზრდის ინდექსი 7%-ით დაეცა, მოლოდინებიც შესაბამისად უარყოფითია. ცნობისათვის: 2020 წელს საქართველოში ვიზიტორების რაოდენობა 81%-ით, ხოლო საერთაშორისო ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლები 82%-ით შემცირდა და 527მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა. წლის განმავლობაში შემცირებულია ასევე ექსპორტი 12.0%-ით და 3342.1 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, ხოლო იმპორტის 15.9%-იანი კლება დაფიქსირდა და შესაბამისად

8005.6 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა. მიუხედავად იმისა, რომ გასულ წელს ეროვნულმა ბანკმა ლარის კურსის დასტაბილურების მიზნით სარეკორდო მოცულობის ინტერვენციები განახორციელა და ჯამში 873

მლნ.აშშ დოლარი გაყიდა, სავალუტო რეზერვები მაინც გაიზარდა და 2020 წლის 31 დეკემბრისათვის 3.9 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა. სავალუტო რეზერვების შევსება კი ცხადია, კრიზისის პერიოდში მოზიდული საგარეო ვალის მეშვეობით მოხდა. ფაქტობრივად ჩვენი ეკონომიკა ინვესტიციების გარეშე გამაცოცხლებელ ტენს მოკლებულ მცენარესავით ჩიავდება. ეკონომიკის თითქმის ყველა დარგი პარალიზებულია. 1100-მა საწარმომ ამ პანდემიის პირობებში არსებობა შეწყვიტა. აღნიშნული კრიზისით გამოწვეული შედეგები ყველაზე მძიმედ აისახა ტურიზმსა და სარესტორნო ბიზნესში. მხოლოდ სარესტორნო ქსელში დასაქმებული 300 ათასი ადამიანიდან, დღეის მდგომარეობით 250 ათასი უმუშევართა რიგებს შეუერთდა. გარედან მიღებულმა ფინანსურმა ინექციებმა სული უნდა შთაბეროს შოკში მყოფ საწარმოებს და აღნიშნული თანხები მიზნობრივად მივმართოთ

მოთხოვნადი სამრეწველო პროდუქტების ექსპორტი დივერსიფიკაციის თვალსაზრისითაც კარგია და ღირებულების მხრივაც. სამრეწველო სამუშაო ძალის სპეციალიზაციით ქვეყანას ექნება საშუალება მხოლოდ ხელსაყრელი ბუნებრივი პირობების (ენერგიის დაბალი ფასი, კარგი კლიმატი) იმედად არ იყოს და ინფრასტრუქტურის, განათლების, საკანონმდებლო სისტემისა და საჯარო მართვის სფეროებიც განავითაროს. კორონავირუსის პანდემიამ ჩვენს ქვეყანას ახალი შესაძლებლობის ფანჯარა გაუღო, რათა სერიოზულად ვიფიქროთ იმპორტის ჩანაცვლებაზე და აუცილებელი პირველადი მოთხოვნილების პროდუქციის საკუთარი ძალებით წარმოებაზე, მით უფრო დღეს, როცა ვხედავთ, რომ მსოფლიოს ქვეყნები თვითკმარ ეკონომიკაზე გადადიან.

ძირითადი ნაწილი. მოგეხსენებათ, რომ დღეს მძაფრი გლობალური კონკურენციისა და ტურბულენტურ გარემოში ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ამინდის სწრაფად ცვლილების გამო სულ უფრო მეტად მნიშვნელოვანი ხდება ქვეყნებს შორის ეკონომიკური კავშირების გაღრმავება და საკუთარი ნიშა ადგილის დამკვიდრება საერთაშორისო სარბიელზე. თანამედროვე მსოფლიოში თაბრუდამხვევი ტემპებით ვითარდება პროცესები, ვინც ჩამორჩება ამ ტემპებს, ის დაკარგავს

ორიენტაციას და მდევრის როლში მოექცევა. ეკონომიკაში მთავარია არ გამოგრჩეს სვლები და მოქნილი მექანიზმით ფეხდაფეხ მიჰყვე საერთო მოვლენებს. ეკონომიკა ის ღერძია, რომელზეც ბრუნავს გლობალური სახელმწიფო. „გადარჩებიან არა ყველაზე ძლიერები და ჭკვიანები, არამედ ისინი, ვინც ყველაზე სწრაფად მოერგებიან ცვალებად გარემოს“- ჩარლ დარვინი

ისმის კითხვა, როგორ შევძლოთ პანდემიამდე 2019 წლის მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების მიღწევა? ამისათვის ორი გზა არსებობს. ერთი გადის ინოვაციურ მეცნიერებებზე დაფუძნებულ და ინფორმაციულ ტექნოლოგიებთან დაკავშირებული პროდუქტების წარმოებაზე. თავის დროზე ეს გზა აირჩია და წარმატებასაც მიაღწია ირლანდიამ. ქვეყანა, რომელმაც რამდენიმე მილიონი ადამიანი დაკარგა, XIX საუკუნეში შიმშილობისა და ემიგრაციის გამო, დღეს მშპ-ით მნიშვნელოვნად უსწრებს გაერთიანებულ სამეფოს, რომლის შემადგენლობაშიც შედიოდა. რამდენად შესაფერისია ირლანდიის გზა საქართველოსათვის? ჩვენ გვყავს ნიჭიერი, ინოვაციური ხალხი, მაგრამ ამას უფრო ფრაგმენტული ხასიათი აქვს. გარდა ამისა, თუ ვნახავთ, რა თანხაა ბოლო წლებში ჩადებული მეცნიერებასა და ახალ ტექნოლოგიებში, რაიმე მნიშვნელოვანი გარღვევისა და გარდატეხის იმედი არ უნდა გვქონდეს. გვრჩება მეორე გზა-ქვეყნის სამრეწველო და ბუნებრივი რესურსების სწორად გამოყენება. მაგალითად XX საუკუნის დასაწყისში ჭიათურის მანგანუმზე მსოფლიო ექსპორტის 50%-ზე მეტი მოდიოდა. 200 მლნ.ტონა მარაგის კირქვის სამი საბადო და 80 მლნ.ტონა მარაგის თიხების სამი საბადო უზრუნველყოფს საქართველოში ცემენტის წარმოებას, არანაკლებ 50 წლის განმავლობაში. ასევე უხვად არის სააგურე თიხა. ამჟამად 60-მდე საბადო-50 მლნ. მ³ თიხის მარაგით-ქვეყანას უზრუნველყოფს აგურის წარმოებით 20 წლის განმავლობაში. ქვეყანას გააჩნია სპილენძის, ოქროს, ვერცხლის, ტყვია-თუთიის, დარიშხანისა და სხვა წიაღისეული, რომელიც აუცილებელია ფერადი მეტალურგიის და ოქროსმომპოვებელი მრეწველობის განვითარებისათვის, ამ მხრივ დიდი პერსპექტივის მომცემია დამბლუდის, მერისის, კვაისის, ზოფხითოს და მადნეულის კვარციტის

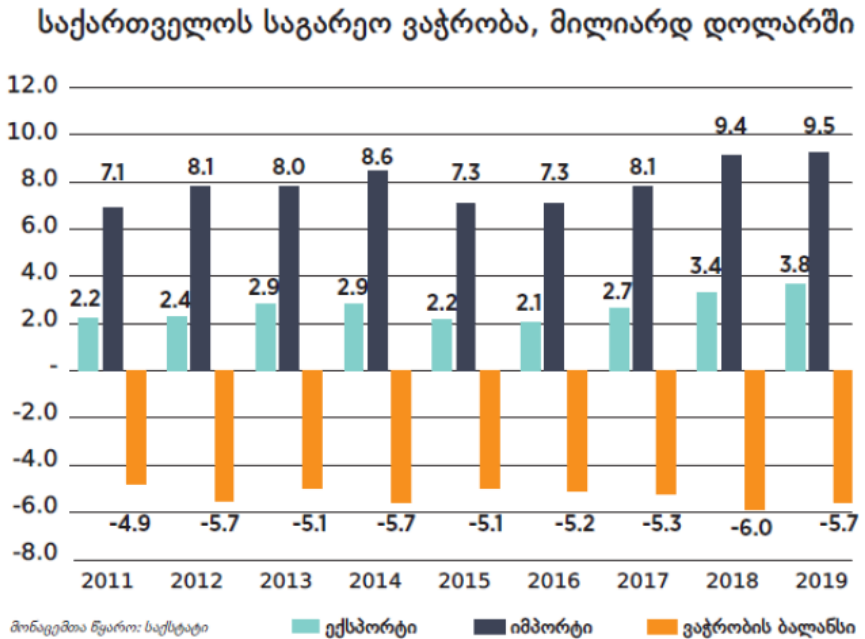
საბადოები. დღეს, როდესაც მთელს მსოფლიოში დასაღვე წყალზე მოთხოვნა სულ უფრო მეტად იზრდება, ამ მხრივ ყველაზე მაღალი საექსპორტო პოტენციალი ჩვენს წყლის რესურსებს (კერძოდ, მტკნარ-დასაღვე წყალს აქვს. პირდაპირ შეგვიძლია გადმოვიღოთ, მოდელი, რაც თავის დროზე გამოიყენა ნორვეგიის ხელისუფლებამ ნავთობპროდუქტების ათვისებისას. დღესაც ნორვეგია ჩრდილოეთის ზღვაში იმდენ ნავთობს მოიპოვებს, რომ მსოფლიოში ერთ-ერთი მოწინავე პოზიცია უკავია, როგორც ეკონომიკური განვითარების დონით, ასევე ადამიანური განვითარების ინდექსით. ნორვეგიული მოდელის საიდუმლო ის არის, რომ რესურსები ცხადდება მთელი ქვეყნის სიმდიდრედ და არა საკუთრებად და აქედან სარგებელს იღებს ნორვეგიელი ხალხი. ნავთობი სპეციალური კომპანიების საშუალებით გადის ექსპორტზე და ფული ბიუჯეტში აკუმულირდება. დღეს ნორვეგიის მომავალი თაობების ფონდში 1 ტრილიონ დოლარზე მეტია, მოსახლეობა კი 5.5 მილიონია. თანხა გადადებულია, რომ თუ ნავთობის მოპოვება შეწყდება, ამ თანხით ქვეყნის ეკონომიკის განვითარება იქნება შესაძლებელი. ჩვენი სახელმწიფო მომავალ თაობებს ჯერჯერობით ვალებს უგროვებს, ამ პანდემიურ პირობებში აღებულმა საგარეო ვალმა მშპ-ს 60%-ს გადააჭარბა, რაც საგანგაშო ნიშნულია, ჩვენნაირი პატარა და განვითარებადი ქვეყნისთვის. შედარებისათვის, გასული საუკუნის 70-იან წლებში, ნორვეგიის სახელმწიფო ვალი მშპ-ს თითქმის მესამედის დონეზე იყო, 2000-იანი წლების დასაწყისიდან ვალების გარეშე ცხოვრობენ და პროფიციტიც კი აქვთ ბიუჯეტში. ანუ ჩვენ რომ ნორვეგიის მოდელი გადმოვიღოთ, მტკნარი წყლები უნდა გამოვაცხადოთ სახელმწიფო საკუთრებად. ნავთობს აქვს ალტერნატივებიც, ევროპაში ნავთობის 35-დან 60%-მდე უნდა ჩანაცვლდეს განახლებადი ენერგიის საშუალებით. წყალზე კი მოთხოვნილება დროთა განმავლობაში მხოლოდ გაიზრდება. მეტიც, უკვე შეინიშნება კონფლიქტები, დამაბულობა მტკნარი წყლის რესურსების გამო. ამიტომ უნდა გავიხედოთ პერსპექტივაში, შეიქმნას სპეციალური სახელმწიფო კორპორაცია და ჩვენი მტკნარი წყლის რესურსები ავამოქმედოთ. ეს უნდა იყოს ზოგადსახელმწიფოებრივი

ინტერესების რეალიზაციის პროექტი, რომელიც შესაძლებლობას გვაძლევს 10-12 წელიწადში საქართველოს ჰქონდეს 2.5-3 ჯერ მეტი მშპ ერთ სულ მოსახლეზე. პანდემიის გამო, 2020 წლის იანვარ-ოქტომბერში საქართველოს ექსპორტი 11%-ით შემცირდა, ხოლო იმპორტი – 17%-ით. უარყოფითმა ბალანსმა კი 3.7 მილიარდი დოლარი შეადგინა, რაც თითქმის მილიარდი დოლარით ნაკლებია 2019 წლის იანვარ-ოქტომბრის უარყოფით ბალანსზე. ასევე შეიცვალა 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტიც. ცვლილების შედეგად შემოსულობები 3.9 მილიარდი ლარით გაიზარდა და 18.4 მილიარდი ლარი შეადგინა. შემოსულობების ზრდა მთავრობის მიერ მეტი ვალის აღებამ განაპირობა. ბიუჯეტის გადასახდელები 1.5 მილიარდი ლარით გაიზარდა და 15.9 მილიარდი ლარი შეადგინა. ხარჯების ზრდა ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების, ასევე ბიზნესის სუბსიდირების ზრდამ განაპირობა. 24 დეკემბრის მონაცემებით, სახელმწიფო ბიუჯეტში 17.2 მილიარდი ლარის შემოსულობები იყო მობილიზებული (წლიური გეგმის 93.5%), ხოლო დახარჯული იყო 15.2 მილიარდი ლარი (წლიური გეგმის 95.6%). იხ ნახ.1

საგარეო ვაჭრობაში -5.7 მილიარდი დოლარის ბალანსი ნიშნავს, რომ ქვეყანაში ვაჭრობის შედეგად, აღნიშნული თანხით ნაკლები შემოსავალი შემოდის ვიდრე გადის. ბოლო წლებში ამ დანაკლისს მნიშვნელოვნად ამცირებს საერთაშორისო ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი. პანდემიის გამო ვალების ზრდის ტემპიც გაიზარდა. 2020 წლის 10 თვეში საშინაო სახელმწიფო ვალი 1.7 მილიარდი ლარით გაიზარდა, ხოლო საგარეო-1.3 მილიარდი დოლარით.ოქტომბრის ბოლოს სახელმწიფო ვალმა მშპ-ის 58%-ს მიაღწია. სტატისტიკას თუ გადავხედავთ,

საქართველოს სახელმწიფო ვალი, რომელიც მთავრობისა და ეროვნული ბანკის ვალებს მოიცავს, 2012 წლის ბოლოს 8.4 მილიარდი ლარი იყო, მშპ-ის მიმართ 30.8%, 2019 წლის ბოლოს კი 20.7 მილიარდი ლარი იყო, მშპ-ის მიმართ 42%. 2013 – 2019 წლებშიიზრდებოდა როგორც საგარეო სახელმწიფო ვალი, ასევე

საშინაო სახელმწიფო ვალი. ლარში გამოხატული საგარეო ვალის ზრდა ლარის კურსის დაცემამაც განაპირობა. 2012 წლის ბოლოს თუ 1.2 მილიარდი ლარი იყო, 2019წლის ბოლოს 3,5-ჯერ მეტი, 4,2 მილიარდი ლარი გახდა. 2013-2019 წლებში მიღწეული

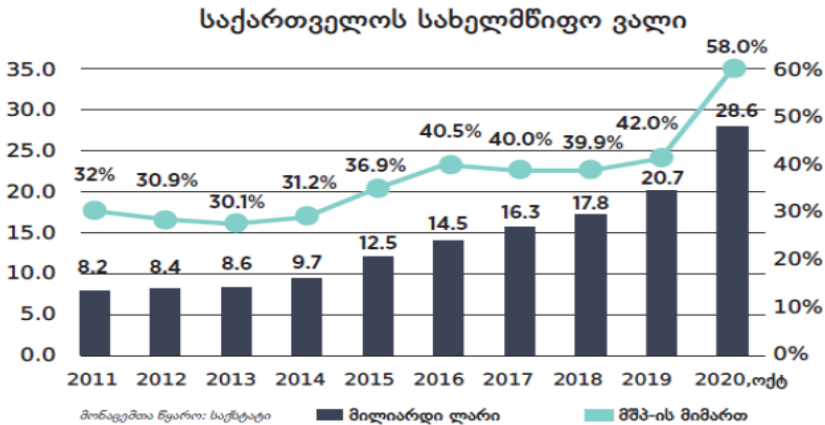

ეკონომიკური ზრდა კიდევ უფრო მდგრადი და ცალსახად პოზიტიური იქნებოდა, მასში მნიშვნელოვანი წვლილი კერძო სექტორის საგარეო ვალისა და სახელმწიფო ვალის ზრდას რომ არ შეეცანა.

ნახ.1 საქართველოს საგარეო ვაჭრობა 2011-2019 წწ

საქართველოს საქონლისა და მომსახურების საგარეო ვაჭრობაში უარყოფითი ბალანსი აქვს, რასაც ემიგრანტების გადმორიცხული ფულით, უცხოური ინვესტიციებით და ახალი საგარეო ვალების აღებით აბალანსებს. პანდემიამ კიდევ უფრო გაართულა სავალო

მდგომარეობა და 2021 წელს მთავრობის ვალი კრიტიკულ დონეს, მშპ-ის 60%-ს გადასცდება. ქვეყნის მთლიანი საგარეო ვალი კი უკვე მშპ-ის 107%-ია და ისევ მატულობს. ასეთი დავალიანება ქვეყნის ეკონომიკას საგარეო შოკებისა და ლარის კურსის მერყეობის მიმართ უფრო მეტად სუსტს ხდის. იხ. ნახ.2

ნახ.2 საქართველოს სახელმწიფო ვალი 2011-2020 წწ

ქვეყნის მრეწველობის განვითარების კონცეფცია მიზნად ისახავს ეკონომიკური რეფორმების გაღრმავებას, მრეწველობაში არსებული რეზერვების გამოვლენას; სამრეწველო კომპლექსის ოპტიმალური ფუნქციონირებისათვის ხელსაყრელი გარემოს ჩამოყალიბების, ქვეყნის ისტორიულად ჩამოყალიბებული ტრადიციების გათვალისწინებით მრეწველობის პერსპექტიული დარგების აღორძინების ორგანიზაციულ, ეკონომიკურ, სამეცნიერო-ტექნიკურ, სამართლებრივ და სხვა ღონისძიებათა განხორციელებას. სახელმწიფო ჩარევას გამორიცხავს სამეწარმეო საქმიანობაში საბაზრო ეკონომიკის პრინციპები. საქართველოსათვის პრიორიტეტული დარგებია სასოფლო-სამეურნეო სექტორის განვითარება; სათბობ-ენერგეტიკული კომპლექსი, მიუხედავად იმისა რომ სახელმწიფომ შეღავათიანი კრედიტები გამოუყო ფერმერებს და გარკვეული საშელავათო პირობები მისცა მათ,

ფერმერული ეკონომიკა ვერ ვითარდება, არა და მასზეა დამოკიდებულია სწორედ აღნიშნული სექტორის განვითარება, რატომ ხდება ასე? მსოფლიოში ინერგება ინოვაციები, ახალი ტექნოლოგიები, ჩვენ კი ეს ყველაფერი არ გვაქვს, თანამედროვე მიღწევებს ფებს ვერ ვუბამთ; ვფიქრობთ საქართველოს მინიმუმ 2 წელი მაინც დასჭირდება იმ დონეს რომ დავუბრუნდეთ, რაც პანდემიამდე იყო. მეცნიერ-ეკონომისტების გათვლებით, თუ ქვეყანაში მოხერხდება მთელი საზოგადოებრივი შრომის პროგრესული ორგანიზაცია და შესაძლებლობებს სრულად გამოვიყენებთ, პროდუქციის ძირითად სახეობათა წარმოება არ წარმოადგენს არავითარ პრობლემას.

ცხრილი №1 პროდუქციის ძირითად სახეობათა წარმოების შესაძლო მოცულობა (ათასი ტონა)

პროდუქციის დასახელება	წარმოების I დონე (ქვედა ზღვარი)	II დონე (ნორმალური პირობები)	III დონე (ზელსაყრელი პირობები)
ყურძენი	250-300	350-450	550-600
მარცვლეული	800-1000	1200-1400	1700-2000
ჩაის ფოთოლი	150-200	250-300	350-400
ციტრუსები	70-80	90-100	110-120
კარტოფილი	350-400	450-600	700-800
შაქრის ჭარხალი	140-160	160-180	200-250
ხილი	400-500	600-700	800-1000
ბოსტნეული	450-500	550-700	750-800
ხორცი	130-150	150-180	200-250
რძე	750-800	850-1000	1100-1200
ელექტროენერგია მლრდ. კვტ.სთ	17-20	25-30	35-40
ქვანახშირი	1200-1400	1600-1800	2000-2200
ნავთობი	1300-1500	1800-2000	2200-2400

საქართველოს ეკონომიკა დღეს თითქმის პარალიზებულია. მას თვითონ ინვესტიციების წყარო არ გააჩნია. გარედან მიღებულმა ფინანსურმა ინექციებმა სული უნდა შთაბეროს შოკში მყოფ საწარმოებს. პროდუქციის საბაზო სახეობების წარმოება ცხრილში მოცემულ დონეზე დაბლა არასოდეს არ უნდა შემცირდეს. საქართველოს სოფლის

მეურნეობას დიდი რეზერვები აქვს წარმოების გაფართოებისათვის. ქვეყანას 2 მლნ. ჰა-ზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული გააჩნია. მრავალდარგოვანი ეკონომიკა არ შეიძლება გარდაქმნების პროცესში სტრუქტურულად ზედმეტად გავამარტივოთ და მას ცალმხრივი მახინჯი სახე მივცეთ. საჭიროა მხოლოდ დარგთა ოპტიმიზაცია და პროგრესული ტრანსფორმაცია. პირველ ეტაპზე ამისათვის აუცილებელია სურსათით და ენერგეტიკული რესურსებით ქვეყნის მინიმალურ დონეზე უზრუნველყოფა. საქართველოს ბუნებრივი პირობები, შრომითი რესურსები, სამეცნიერო-ტექნოლოგიური ბაზა იძლევა სოფლის მეურნეობის ძირითადი პროდუქტების: მარცვლეულის, ბოსტნეულის, კარტოფილის, ხორცის რძის ეფექტიანი წარმოების მკვეთრი გადიდების შესაძლებლობას ისე, რომ ადგილზე გაუწიოს კონკურენცია უცხოეთიდან შემოტანილს ყველა ხარჯისა და მიწოდების საიმედოობის გათვალისწინებით. მეორე პრიორიტეტი - სათბობ-ენერგეტიკული კომპლექსის ცენტრალური რგოლი-ელექტროენერგეტიკაა. მოსახლეობასთან შეფარდებით, საქართველო მსოფლიოში პირველ ადგილზეა ჰიდროენერგორესურსებით. ქვეყანაში 26 ათასზე მეტი დიდი და მცირე მდინარეა. სამრეწველო ჰიდროენერგორესურსების 50%-მდე გამოყენება სრულიად მოხსნიდა ელექტროენერგიის დეფიციტს.

დასკვნა. სახელმწიფომ ქვეყნის ეკონომიკაში უნდა უზრუნველყოს ბაზრის სუბიექტების ნორმალური ფუნქციონირება. სახელმწიფო ხსნის ან არბილებს ეკონომიკის სფეროში წარმოქმნილ დაპირისპირებებს, საბაზრო ეკონომიკის თანმდევ ნეგატიურ შედეგებს. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს მრეწველობის დარგების მიმართ დიფერენცირებული მიდგომა პრიორიტეტების დადგენასა და მათზე ხელშემწყობი ღონისძიებების კონცენტრირებაში. დარგის განვითარების პრიორიტეტებად მიგვაჩნია შემდეგი:

- უნდა განვითარდეს ადგილობრივი საწარმოო რესურსების გამოყენებაზე ორიენტირებული საწარმოები

- მკვეთრად უნდა გადიდდეს კვების მრეწველობის პროდუქციის: ჩაის, სასმელი და მინერალური წყლების, ხილ-ბოსტნეულის, კონსერვების, ეთერზეთების და სხვა პროდუქტების წარმოება;
- მეცნიერებატევად დარგებზე ორიენტირებული ელექტრონიკის, ბიოტექნოლოგიების, საინფორმაციო ტექნიკის განვითარება;
- საექსპორტო და იმპორტშემცველი პროდუქციის წარმოების მკვეთრი გადიდება;
- მცირე ენერგეტიკისათვის და ენერგოდამზოგი ტექნოლოგიებისათვის დანადგარ-მოწყობილობათა წარმოება;
- ქიმიურ-ფარმაცევტული, მსუბუქი მრეწველობის და საყოფაცხოვრებო მოხმარების სამრეწველო პროდუქციის წარმოება.

ეკონომიკური ბერკეტების გამოყენებით უნდა განხორციელდეს ჩრდილოვანი ეკონომიკის ლეგალიზაციის ღონისძიებები. მათ შორის, უნდა აღინიშნოს ფარული და უკანონო საქმიანობის აღკვეთის წინადადებათა შემუშავება და განხორციელება; ადგილობრივი წარმოების დაცვა არაჯანსაღი კონკურენციისაგან ანტიდემპინგური საკომპენსაციო და დაცვითი ღონისძიებების გამოყენებით. მარკეტინგული თვალსაზრისით, საინოვაციო საქმიანობა ერთ-ერთი წამყვანი ფაქტორია მრეწველობაში, მაგრამ დღეის მდგომარეობით ამ მიმართულებით გვაქვს სერიოზული შეფერხებები და კრიზისი. ძირითადი მიზეზებიდან უნდა აღინიშნოს სამეცნიერო-ტექნიკურ სიახლეებზე მოთხოვნის შეზღუდვა და კადრების უდიდესი ნაწილის ჩამოშორება სამეცნიერო-ტექნიკური საქმიანობისაგან, რასაც განაპირობებს სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოთა დაფინანსების წყაროების უქონლობა. შედეგად ადგილი აქვს მეცნიერებატევადი პროდუქციის მასიურ ჩანაცვლებას იაფი და მარტივი პროდუქციით. ქვეყნის დეინდუსტრიალიზაციის კიდევ ერთ ნეგატიურ ფაქტორს წარმოადგენს ამ ტენდენციების გაღრმავება.

საქართველოს სამრეწველო სექტორის გააქტიურებისათვის ნამდვილად სჭირდება

სახელმწიფოს როლის გაძლიერება ეკონომიკის მართვაში, რადგანაც არსებობს პრობლემები, რომლებიც აფერხებენ საქართველოს ეკონომიკის განვითარებას: • კერძო სექტორის დაბალი კონკურენტუნარიანობა; • არასაკმარისად განვითარებული ადამიანური კაპიტალი; • ფინანსურ რესურსებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა. საქართველოში პრიორიტეტული უნდა გახდეს ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოების ხელშეწყობა ხოლო ხანგრძლივი მოხმარების საქონლის იმპორტთან შედარებით, უპირატესობა ტექნოლოგიურ იმპორტსა და ლიზინგის განვითარებას უნდა მიენიჭოს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. აბრალავა ა. ეროვნული ეკონომიკა და გლობალიზაცია თბ., 2005
2. ჭითანავა ნ-საბაზრო ეკონომიკა და აგროსამრეწველო კომპლექსის განვითარების პრობლემები თბ.199
3. <https://www.kvirispalitra.ge/economic/57759-qmtnari-tsylis-resursebi-unda-avamoqmedothq-arsebobs-thu-ara-formula-saqarthvelos-stsrafi-ekonomikuri-ganvitharebisthvis.html>
4. <https://forbes.ge/saqarthvelos-ekonomika-bolo-8-tselitsadshi>